

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston päätökseksi tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen alalla kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön erityisohjelmasta (1994–1998) 23 päivänä marraskuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen muuttamisesta" ⁽¹⁾

(96/C 204/10)

Neuvosto päätti 3. tammikuuta 1996 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 130 i artiklan 4 kohdan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut energia-, ydinvoima- ja tutkimusjaosto antoi lausuntonsa 9. huhtikuuta 1996. Esittelijänä oli Giannino Bernabei.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 335. täysistunnessaan (huhtikuun 24. päivän kokouksessa 1996) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 111 ääntä puolesta, 1 vastaan, ja 4 pidättyi äänestämästä.

1. Talous- ja sosiaalikomitean suositukset

Komitea, joka

1.1. ottaa huomioon, että entisessä Neuvostoliitossa jo 80-luvulla laskussa ollut tutkimus ja teknologinen kehittäminen (TTK) romahti sosialismin kaaduttua;

1.2. ottaa huomioon, että aivovuoto länteen ja muualle maailmaan uhkaa Neuvostoliitosta itsenäistyneissä valtioissa TTK:n perusrakenteiden kehittämistä ja johtaa korkeatasoisten tieteellisten oppilaitosten häviämisen;

1.3. muistuttaa, että EU:sta on viime vuosina tullut Neuvostoliitosta itsenäistyneiden valtioiden tärkein kauppakumppani ja että EU on viime vuosina kehittänyt talouden, energian, ydinturvallisuuden, ympäristönsuojelun, koulutuksen, tieteen ja tekniikan alojen yhteistyöohjelmia;

1.4. ottaa huomioon, että INTASin (kansainvälinen järjestö yhteistyön edistämiseksi entisen Neuvostoliiton itsenäisten valtioiden tieteenharjoittajien kanssa) hankkeet liittyvät EU:n kansainväliseen tieteellis-teknologiseen yhteistyöhön;

1.5. ottaa huomioon neuvoston ja komission kompromissin, joka koskee INTASin toiminnan jatkamista neljännen TTK-puiteohjelman mukaisesti;

1.6. muistuttaa INTASin kehittyneen perustamisensa jälkeen myönteisesti niin laadultaan kuin laajuudeltaankin;

1.7. pahoittelee, ettei se ole voinut ilmaista kantaansa aiheesta aiemmin, koska siltä ei pyydetty lausuntoa komission tiedonannosta "Tieteellis-teknisen yhteistyön

näköalat entisen Neuvostoliiton alueen uusien itsenäisten valtioiden kanssa";

Hyväksyy ehdotuksen neuvoston päätökseksi ja suosittelee, että

1.8. INTAS-yhteistyötä ja sen julkisuutta tehostetaan. Se on joustava ja suhteellisen nopea keino turvata uusien itsenäisten valtioiden tieteellinen perintö;

1.9. luodaan ennalta määritellyt ja avoimet perusteet rahoitettavien hankkeiden valintaperusteiksi ja yhtenäisten hankeryhmien edistämiseksi siten, että vältetään hajaannukselta ja päällekkäisyydeltä ja taataan yhteiset edut EU:n aloittamissa hankkeissa;

1.10. avoimuusperiaatetta noudatetaan hakuilmoituksissa, hakumenettelyssä ja hankkeiden valinnassa ja hallinnossa ja että kuluja vähennetään yhdenmukaistamalla, yksinkertaistamalla ja jaksottamalla puiteohjelman mukaista hakumenettelyä;

1.11. INTAS- ja yhteisöhankeet samoin kuin muut eurooppalaiset hankkeet, joiden tavoitteena on ylläpitää uusien itsenäisten valtioiden taloudellista ja teknistä kehitystä ovat keskenään yhteneviä ja koordinoituja. Näin vältetään päällekkäisyydeltä, luodaan synergiaa ja taataan hankkeille riittävä julkisuus;

1.12. kehitetään tutkijoiden ja tieteenharjoittajien koulutusta tavoitteena luoda Torinossa sijaitsevan Euroopan koulutussäätiön ja Moskovan kansainvälisen tiede- ja teknologiakeskuksen yhteistyönä uusi tieteenkulttuuri, joka perustuu tutkijoiden ja teollisuuden kansallisiin ja kansainvälisiin yhteisprojekteihin;

(¹) EYVL N:o C 21, 25. 1. 1996, s. 26.

1.13. Tacis- ja INTAS-ohjelmien välistä yhteyttä tiivistetään. Pyrittäessä lisäämään teknistä innovaatiota siirtymätalouksissa monialueellisilla lainoilla, joiden avulla käytetään hyväksi INTAS-hankkeiden tuloksia, tämä yhteistyö parantaisi mahdollisuuksia hyödyntää Tacis-ohjelmaa auttamaan uusien itsenäisten valtioiden yhteiskunnallis-taloudellista kehitystä ja uuden yritys-kulttuurin luomista;

1.14. INTASin ja avustettavien uusien itsenäisten valtioiden välistä aiempotäkirjaa täydennetään ja se kodifioidaan luottojen myöntämisen, teollisen omaisuuden suojelun sekä saavutettujen tulosten levittämisen ja hyödyntämisen helpottamiseksi;

1.15. sihteeristöä vahvistetaan palkkaamalla henkilökuntaa myös avustettavista maista;

1.16. tiedeuvoston kokoonpano tasapainotetaan siten, että kaikki avustettavat maat ovat edustettuina ja että sen jäsenistö vaihtuu joka toinen vuosi kuitenkin siten, että riittävä jatkuvuus taataan;

1.17. vuosittain järjestetään kahdentoista uuden itsenäisen valtion konferenssi, joka suunnittelee yhteisön TTK-aloitteiden suuntaisia keskipitkän aikavälin strategisia tavoitteita sekä seuraa toteutettuja hankkeita ja niiden onnistumista; konferenssin tulokset kootaan väliaikaiseen raporttiin;

1.18. Euroopan parlamentille ja talous- ja sosiaaliko-mitealle annetaan kahden vuoden välein selvitys, josta ilmenee etenkin INTAS-aloitteiden mahdolliset vaikutukset talouteen, työllisyyteen ja kilpailukykyyn;

1.19. INTAS-hankkeet, järjestössä mukana olevien EU:n jäsenvaltioiden kahdenväliset aloitteet ja amerikkalaiseen CRDF:n (Civilian Research and Development Foundation for the Independent States of the Former Soviet Union) aloitteet koordinoidaan;

1.20. varsinaisten INTAS-hankkeiden sekä uusien itsenäisten valtioiden ja INTASin jäsenvaltioiden kahdenväliset hankkeet tasapainotetaan;

1.21. Value-ohjelmaan liittyviä keskuksia ja Cordis-tietopalvelun COSINE- ja EIMS-verkkoja vahvistetaan ja laajennetaan Neuvostoliitosta itsenäistyneisiin uusiin valtioihin, jotta erityisesti yhteistyökumppaneiden löytäminen helpottuisi;

1.22. selvitetään mahdollisuudet luoda INTAS-merkki, joka myönnettäisiin osoituksena korkeasta tieteellisestä ja teknisestä tasosta. Tavoitteena olisi mm. parantaa mahdollisuuksia löytää kumppaneita EU:n

yrityksistä teknisiin ja teollisiin yhteisyrityshankkeisiin ja perustaa uuden teknologian yrityksiä entisestä Neuvostoliitosta itsenäistyneisiin valtioihin.

2. Tutkimuksen ja teknologisen kehittämistyön tilanne entisessä Neuvostoliitossa

2.1. Neuvostoliitosta itsenäistyneiden uusien valtioiden tieteelliset ja tekniset perusrakenteet ovat kehittyneet hyvin erilaisella tavalla kuin EU:n jäsenvaltioissa tai muissa länsimaissa. Valtion tiukalla valvonnalla oli kaksijakoinen vaikutus tutkimukseen ja teknologiseen kehittämistyöhön (TTK). Toisaalta perustettiin useita hyvin korkeatasoisia tutkimuskeskuksia sekä tieteellisen ja teknisen henkilöstön koulutuslaitoksia (tutkimushenkilökunnan määrä ylitti Venäjän federaatiossa 1980-luvulla kolmen miljoonan rajan; nykyään vastaavaa henkilöstöä on miljoona)⁽¹⁾. Toisaalta taas tutkimus palveli valtion päämääriä, etenkin aseellisuutta ja turvallisuuspolitiikkaa.

2.2. Entisessä Neuvostoliitossa TTK-toiminta, joka oli laskussa jo 1980-luvulla, romahti selvästi kommunistihallinnon päättymisen myötä. Esimerkiksi vuonna 1990 Venäjän federaation hallitus käytti bkt:sta siviilitutkimukseen 2,03 %, kun vuonna 1995 luku oli enää 0,32 prosenttia. Tällä romahduksella oli dramaattinen vaikutus tieteellisen henkilöstön työllisyyteen ja palkkatasoon. Tutkimustyön väheneminen Venäjän federaatiossa korostuu entisestään, jos otetaan huomioon, että samana ajanjaksona bkt kokonaisuudessaan aleni 429 miljardista 230 miljardiin ecuun.

2.2.1. Myös kansainvälisten tieteellisten julkaisujen määrä on laskenut Venäjän federaatiossa. 80-luvulla niitä julkaistiin 30 000, mutta vuonna 1993 vain hieman yli 10 000. Ainoa tieteenala, joka näyttää vastustavan laskevaa suuntausta on ilmali- ja avaruustutkimus. Myös uusien itsenäisten valtioiden USA:ssa rekisteröimien patenttien määrä oli vuonna 1993 25 prosenttia alempi kuin vuonna 1981.

2.3. Perinteisesti TTK:n perusrakenteet olivat entisessä Neuvostoliitossa hyvin hierarkkiset ja eriytyneet. Tämä esti vapaan ajatusten vaihdon ja teknisten keksintöjen levittämisen tiedeyhteisössä. Tieteellisen tiedon saatavuuden parantaminen ja patenttilainsäädännön kodifointi ovat mm. niitä keinoja, joita OECD suosittelee uusien itsenäisten valtioiden TTK-toiminnan sopeuttamiseksi markkinatalouteen.

2.4. Sotateollisuutta palvelleen tutkimuksen perusrakenteiden ja inhimillisten voimavarojen muuttaminen

⁽¹⁾ Lähde: CSRS, Moskova (NIORK-luokitus).

siviilitutkimukseen ja teknologiseen kehityksen sopiviksi on osoittautunut erityisen vaikeaksi Venäjän federaatiossa, jossa sotateollisuuden tutkimuskeskukset keskittyivät nk. suljettuihin kaupunkeihin. Vaikka ne voitaisiinkin muuttaa tiede- ja teknologiapuistoiksi tarvitaan useimmissa tapauksissa tutkimustoiminnan romahduksen vuoksi nopeasti toimia, jotta suljettujen kaupunkien paikallisille työntekijöille löydetään vaihtoehtoisia töitä.

2.5. Aivovuoto länteen voi vaikeuttaa TTK:n perusrakenteiden kehitystä ja se uhkaa sulkea korkeatasoisia tieteellisiä oppilaitoksia. Lisäksi haittana on maan sisäinen aivovuoto tieteellisen henkilöstön siirtyessä erityisaloilta taloudellisesti lyhytaikaisestikin kannattavimmille aloille.

2.6. Neuvostoliitosta itsenäistyneissä valtioissa tilanne on TTK:n osalta eri valtioissa erilainen. Esimerkiksi Venäjän federaatiossa, Ukrainassa, Kazahstanissa, Valko-Venäjällä, Armeniassa ja Georgiassa on varsin huomattavia perusrakenteeseen ja tieteelliseen henkilöstöön liittyviä voimavaroja. Toisaalta transkaukasiaan tasavalloissa tarvitaan komissionkin mukaan alueen epävakaa tilanteen vuoksi kipeästi apua. Markkinoille pääsy sekä teknologian ja eurooppalaisten sijoitusten saatavuus ovat näiden maiden kannalta ensisijaisia ⁽¹⁾.

3. EU:n ja Neuvostoliitosta itsenäistyneiden uusien valtioiden yhteistyö

3.1. EU on nykyään Neuvostoliitosta itsenäistyneiden valtioiden tärkein kauppakumppani. Vuoden 1994 ensipuoliskolla Venäjän federaatio kävi ulkomaankaupastaan 37 % EU:n kanssa. USA:n kanssa käytävän kaupan osuus oli 5 %, Kiinan 4 % ja Japanin 3 %. Venäjän federaation viennin arvo EU:iin oli vuonna 1994 18,4 miljardia ecua ja tuonnin 12,2 miljardia ecua. Kauppa oli siis Venäjän federaation hyväksi ylijäämäistä (6 miljardia ecua).

3.2. Taloudellisen ja kaupallisen yhteistyön alalla EU on solminut kunnianhimoisia kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia useiden uusien itsenäisten valtioiden, erityisesti Venäjän federaation ja Ukrainan kanssa. Samalla poliittinen vuoropuhelu sekä teknisen avun koordinoiti elintarvike- ja terveydenhuollon alalla on vilkastunut.

3.2.1. TTK:n alalla Euroopan unioni aloitti jo vuonna 1988 kymmenen "Tšernobylin jälkeistä" tutkimushanketta, joissa on ollut mukana viitisenkymmentä eurooppalaista tieteenharjoittajaryhmää. Vuonna 1990 perustettiin kansainvälisen ydinenergiajärjestön (IAEA) aloitteesta Chernobil Center for International Research (CHECIR). Vuonna 1992 komissio solmi tähän liittyen tieteellistä ja teknistä yhteistyötä koskevan sopimuksen Venäjän federaation, Ukrainan ja Valko-Venäjän kanssa. Venäjän federaation kanssa aloitettiin myös yhteistyö hallitun lämpöydin fuusion alalla ITER-ohjelman myötä (Kansainvälinen lämpöydinreaktori). Ohjelmassa ovat mukana myös USA ja Japani.

3.3. Tacis-ohjelma, jonka piiriin kuuluvat energia-ala, inhimillisten voimavarojen kehittäminen, ydinturvallisuus, elintarvikkeiden tuotanto ja jakelu, liikenne, televiestintä sekä yrityspalvelut perustettiin vuonna 1991. Ohjelman talousarvio oli vuonna 1995 506,85 miljoonaa ecua. Ohjelmasta rahoitetaan myös kansainvälisen tiede- ja teknologiakeskuksen toimintaa (ks. kohta 3.7).

3.4. Vuodesta 1992 Euroopan unioni on tehnyt energia-alalla aktiivisesti yhteistyötä uusien itsenäisten valtioiden, erityisesti Venäjän federaation kanssa. Yhteistyössä on keskitytty energiateknologian edistämiseen ja energian säästämiseen Thermie-ohjelman ja eri puolilla Venäjän federaatiota sijaitsevien "energiakeskusten" avulla sekä Synergy-ohjelman kautta. Valitettavasti komitealta ei pyydetty lausuntoa Synergy-ohjelmasta.

3.4.1. Lissabonissa joulukuussa 1994 allekirjoitetussa eurooppalaisessa energia-alan peruskirjassa määritellään sen allekirjoittajien, etenkin EU:n ja uusien itsenäisten valtioiden välisen energia-alan yhteistyön pitkän aikavälin suuntauksat.

3.5. Ympäristöalalla Venäjän federaatiossa on perustettu kolme ympäristöteknologian hallintokeskusta (Ecat). Lisäksi EU osallistuu toimintaan Life-ohjelman kautta.

3.6. Torinossa sijaitseva Euroopan koulutussäätiö laajensi toimintaansa Tacis-ohjelman osallistujamaihien koulutuksen alalla asetuksella (EY) N:o 2063/94. Myös Tempus-ohjelmaan on otettu mukaan joitakin uusia itsenäisiä valtioita, kuten Venäjän federaatio, Valko-Venäjä ja Ukraina. Samoin vuodesta 1995 Nuorten Eurooppa-ohjelmaan on otettu mukaan kolmansia maita, Venäjä mukaan lukien. Lisäksi EU on aloittanut kaksi ihmisten liikkuvuuden edistämiseen tähtäävää ohjelmaa (Go east ja Go west), jotka pyrkivät lisäämään yhteyksiä ja vaihtoa Länsi- ja Itä-Euroopan tiedeyhteisöjen ja teollisuuden välillä.

⁽¹⁾ Euroopan komission tiedonanto Euroopan neuvostolle ja parlamentille "Tieteellis-teknisen yhteistyön näköalat entisen Neuvostoliiton alueen uusien itsenäisten valtioiden kanssa COM(95) 190 final, 16. toukokuuta 1995".

3.7. Mainittuun tieteelliseen ja tekniseen yhteistyöhön liittyen Euroopan unioni allekirjoitti marraskuussa 1992 USA:n, Japanin ja Venäjän federaation kanssa sopimuksen, jolla perustettiin Moskovaan kansainvälinen tiede- ja teknologiakeskus. Keskus aloitti toimintansa vuonna 1994⁽¹⁾. Sen tavoitteena on uudelleen kouluttaa sotateollisuuden palveluksessa ollut tieteellinen henkilöstö siviiliteollisuuden palvelukseen.

3.7.1. Myös Inco-Copernicus -aloite on vuodelta 1994. Sen tarkoituksena on mm. ylläpitää tutkimuksen yhteishankkeita seuraavilla aloilla:

- tietotekniikka;
- kieliviestintään liittyvä teknologia;
- materiaalien valmistus, tuotanto ja käsittely;
- erilaiset mittaukset ja testit;
- maataloustuotteiden jalostus ja elintarviketeollisuus;
- biotekniikka.

Inco-Copernicus -aloite on laajennettu koskemaan uusia IVY-maita samoin kuin KIE-maat -aloite, josta rahoitetaan uusien itsenäisten valtioiden osallistuminen puiteohjelman viiteen osaohjelmaan.

3.8. Sprint-ohjelmaan liittyen on tehty myös EIMS-aloite (European Innovation Monitoring System). Sen tavoitteena on tarkkailla innovaatio toimintaa ja sen tueksi luotuja perusrakenteita erityisesti KIE-maissa, Baltiassa ja nyttemmin myös Venäjän federaatiossa. Viimeisimmässä EIMS-raportissa on tehty yhteenveto teknologian muuntamisen edistymisestä kussakin maassa ja siinä suositellaan seuraavia toimia:

- pienten, edistynyttä tekniikkaa hyödyntävien yritysten tukeminen;
- sovelletun tutkimuksen laitosten uudistamisen avustaminen;
- pk-yritysten ja teknisten järjestöjen yhteistyön edistäminen;
- asiantuntijoiden liikkuvuuden ja tiedon saatavuuden parantaminen;
- uutta luoviin prosesseihin liittyvän koulutuksen edistäminen;
- kansallisen teknologian muuntamiseen liittyvän poliittisen kehityksen edistäminen.

3.9. Myös uusien itsenäisten valtioiden osallistuminen joihinkin Cost-aloitteisiin ja Venäjän federaation jäsenyys Eurekassa tähtäävät eurooppalaisten tieteellisten verkkojen laajentamiseen ja teknologisen ja teollisen yhteistyön takaamiseen.

4. Intas-aloite ja komission uudet ehdotukset

4.1. Kansainvälinen järjestö yhteistyön edistämiseksi entisten Neuvostoliiton itsenäisten valtioiden tiede- ja teknisten yhteistyötä.

4.1.1. INTAS on kansainvälinen yleishyödyllinen järjestö, jonka Euroopan unioni jäsenvaltioineen perusti kesäkuussa 1993, ja johon myöhemmin liittyivät Itävalta, Suomi, Ruotsi, Sveitsi ja Norja. Järjestön perustaminen oli vastaus tutkimuksen romahtamiselle Neuvostoliitosta itsenäistyneissä valtioissa. Sen tavoitteena on, yhteiseen etuun perustuvaa tieteellistä yhteistyötä edistämällä ja siten inhimillisiä voimavaroja ja perusrakennetta tukemalla, estää tieteellisen ja teknisen perinnön hajoaminen.

4.1.2. INTASin sääntöjen mukaan sen tavoitteena on ”kansainvälinen ponnistuksin edistää tieteellistä tutkimusta uusissa itsenäisissä valtioissa, sillä se on taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen peruselementti ja vahvistaa demokratiaa sekä tiivistää uusien itsenäisten valtioiden tiede- ja teknisten yhteistyötä”.

4.2. Perustamisestaan lähtien INTAS on varmistanut noin tuhannen hankkeen rahoituksen, joihin kaikkiin on osallistunut kolme länsieurooppalaista tutkimuslaitosta ja kaksi tutkimuslaitosta uusista itsenäisistä valtioista. Tuen yhteisumma on yli 46 miljoonaa ecua, josta 80 % käytetään mukana olevien uusien itsenäisten valtioiden tutkijoiden tukemiseen. Järjestön laskelmien mukaan rahoitettujen hankkeiden ansiosta liikkeelle saatujen voimavarojen arvo on 200 miljoonaa ecua. Kaikkiaan uusissa itsenäisissä valtioissa yli 2 500 tutkimuslaitosta ja tiede- ja teknisten yhteistyöryhmää on saanut INTASilta taloudellista tukea.

4.2.1. Nämä hankkeet on tähän asti yli 90 prosenttisesti rahoitettu yhteisön talousarviosta.

4.3. Tähän asti INTASin piiriin on kuulunut seuraavien alojen tutkimushankkeita:

- fysiikka, tähtitiede ja astrofysiikka (25 %);
- kemia (16 %);
- biotieteet (13 %);
- ympäristö ja energia (12 %);
- humanistiset, yhteiskunta- ja taloustieteet (12 %);
- matematiikka, televiestintä ja tietotekniikka (11 %);
- mekaniikka sekä avaruus- ja ilmailututkimus (11 %).

4.4. Mielenkiinto INTAS-yhteistyöhön uusissa itsenäisissä valtioissa kasvaa. Kun vuonna 1993 ensimmäisellä hakukierroksella jätettiin 3 400 hakemusta, joista 500:lle myönnettiin rahoitus, jätettiin vuonna 1994 hakemuksia 4 700, joista 470 hyväksyttiin. Vain Venäjän federaatiota (15. joulukuuta 1995) sekä Ukrainaa ja Kazahstania (30. tammikuuta 1996) koskevilla hakukierroksilla hakemuksia jätettiin 1 730. Hakemusten arviointi on vielä kesken.

(1) EYVL N:o L 409, 31. 12. 1992, s. 1.

4.4.1. Hakemusten lukumäärän kasvun lisäksi myös hankkeiden laatu on parantunut huomattavasti.

4.4.2. Tähän liittyen komitea pahoittelee voimavarojen rajallisuutta. Se estää esitettyjen hankkeiden sekä määrällisten että laadullisten mahdollisuuksien hyödyntämisen.

4.5. INTASilla on seuraavat toimielimet: yleiskokous, tiede neuvosto ja sihteeristö. Lisäksi INTASiin kuuluu koordinoitintoimisto.

4.5.1. Yleiskokous, jossa ovat edustettuina ainoastaan INTASin jäsenet, päättää järjestön yleisistä asioista, valitsee tuettavat hankkeet ja vastaa rahoitustoiminnasta.

4.5.2. Tiede neuvostossa on 26 jäsentä, joista 8 uusista itsenäisistä valtioista (edustus jakaantuu tieteenaloittain eikä maantieteellisesti). Tiede neuvosto avustaa yleiskokousta. Se antaa suosituksia järjestön lyhyen aikavälin tiedepolitiikaksi ja sen vastuulla on jätettyjen hakemusten tieteellinen arviointi. Tiede neuvostolla on oma sihteeristö, jonka toimipaikka on Bryssel. Sihteeristössä on henkilökuntaa noin 30, jotka kaikki tulevat INTASin jäsenvaltioista eli Länsi-Euroopasta. Pääsihteerin nimittää Euroopan komissio.

4.5.3. INTASin toimielinten välisen yhteistoiminnan sujuvuudesta vastaa koordinoitintoimisto, jonka muodostavat yleiskokouksen ja tiede neuvoston puheenjohtajat ja INTASin sihteeri.

4.6. EU:n neuvosto satoi päätöksen yhteisön osallistumisesta INTASiin joulukuun 31. päivän 1995 jälkeen järjestön jäsenten sopimukseen toiminnan jatkamisesta sekä omaan päätökseensä, joka valtuuttaisi yhteisön osallistumaan toimintaan. Tämän perusteena oli neuvoston päätös erityisohjelmasta, joka koskee kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä tutkimuksen, teknologisen kehityksen ja esittelyn alalla (1994–1998) (1).

4.7. Komissio julkaisi toukokuussa 1995 tiedonannon aiheesta ”Tieteellis-teknisen yhteistyön näköalat entisen Neuvostoliiton alueen uusien itsenäisten valtioiden kanssa”, jota ei toimitettu komitealle. Tiedonannossa komissio tarkastelee kriittisesti INTASin toimintaa järjestön perustamisesta lähtien ja toteaa, ettei ”INTAS nykyisessä muodossaan ole mahdollistanut sitä perustet-

taessa asetettujen tavoitteiden saavuttamista”. Samalla komissio ilmaisi vastustavansa yhteisön INTAS-jäsenyyden ja itse järjestön toiminnan jatkamista.

4.8. Komissio ehdotti INTASin ja muun uusien itsenäisten valtioiden tieteenharjoittajia koskevan yhteistyön liittämistä takaisin sen yksiköihin, jotta niiden toteuttaminen TTK-erityisohjelmien tavallisissa sääntöpuiteissa voidaan varmistaa.

4.9. Tiedeasioista vastaavien ministerien neuvosto pyysi 9. kesäkuuta 1995 INTASia asettamaan työryhmän, johon kuuluu sekä järjestön yleiskokouksen että komission edustajia. Sen tarkoituksena oli selvittää keinot järjestön toiminnan tehostamiseksi. INTAS päätti ryhmän perustamisesta 12. heinäkuuta 1996. Neuvosto ilmaisi samalla toivomuksen, että kyseisen työryhmän aikaansaannosten pohjalta päästäisiin sopimukseen INTASin tulevaisuudesta.

4.10. Työryhmän syyskuussa 1995 julkaisemassa selvityksessä ilmaisemien suositusten perusteella tiedeasioista vastaavien ministerien neuvosto otti kantaa INTASin nykymuotoisen toiminnan jatkamisen puolesta. Myönteiseen päätökseen vaikutti myös Euroopan parlamentin suojea kanta, jonka se ilmaisi 27. lokakuuta annetussa päätöslauselmassaan. Parlamentti toivoi yhteisön jäsenyyden järjestössä jatkuvan vuoden 1995 jälkeenkin aina TTK:n neljännen puiteohjelman loppuun (2).

4.11. Neuvosto päätti, että yhteisön osallistumista INTASin toimintaan jatketaan joulukuun 31. päivään 1998, järjestön rahoitustilannetta parannetaan kansainvälisen tutkimusyhteistyön erityisohjelman kautta ja komission roolia yhteisön edustajana järjestössä vahvistetaan niin, että se vastaa paremmin yhteisön rahoitustasoa.

4.12. Neuvoston puheenjohtajiston ja Euroopan komission tätä tarkoitusta varten laatiman sovitteluehdotuksen mukaan INTASin puheenjohtajuus uskottaisiin nimenomaan komissiolle. Järjestön sääntöjen muuttamisen jälkeen komissio saisi myös veto-oikeuden yleiskokouksessa.

4.13. Sovitteluehdotuksen mukaan INTASille myönnettäisiin noin 50 prosenttia lainoista, jotka suunnataan entisen Neuvostoliiton alueen uusien itsenäisten valtioiden kanssa harjoitettavaan tieteellis-tekniseen yhteistyöhön, eli noin 14-18 miljoonaa ecua vuosittain.

4.14. Viime vuoden marraskuun 14. päivänä kokoontunut INTASin yleiskokous päätti neuvoston ehdotusten perusteella jatkaa järjestön toimintaa joulukuun 31. päivään 1998 asti. Samassa yhteydessä myös järjestön sääntöjä muutettiin.

(1) Päätös 94/807/EY, EYVL N:o L 334, 22. 12. 1994, s. 109.

(2) EYVL N:o C 308, 20. 11. 1996, s. 469.

4.15. Komission ehdotuksen tarkoituksena on vahvistaa oikeudellisesti neuvoston ja komission sovitteluehdotuksen eri kohdat sekä tiedeministerineuvoston ja INTASin yleiskokouksen päätökset. Ehdotuksen mukaan:

- yhteisö osallistuu INTASin toimintaan joulukuun 31. päivään 1998 asti;
- komission roolia yhteisön edustajana järjestössä vahvistetaan uskomalla sille yleiskokouksen puheenjohtajuus ja veto-oikeus järjestön päätöksiin;
- INTASille myönnetään noin 50 prosenttia entisen Neuvostoliiton alueen uusien itsenäisten valtioiden kanssa harjoitettavaan tieteellis-tekniiseen yhteistyöhön suunnattavista lainoista, eli noin 14–18 miljoonaa ecua vuosittain.

5. Yleistä

5.1. Komitea on samaa mieltä komission päätösehdotukseen sisällyttävistä ehdoista. Se on tyytyväinen INTASin toiminnan myönteiseen kehitykseen ja siihen, että järjestö on uusissa itsenäisissä valtioissa pystynyt vastaamaan TTK:n voimavarojen säilyttämisen ja hyödyntämisen asettamiin vaatimuksiin EU:n ja vastaanottajamaiden yhteistyön tason mukaisesti.

5.2. Komitea kuitenkin pahoittelee, ettei siltä toukuussa 1995 pyydetty lausuntoa komission tiedonannosta ”Tieteellis-tekniisen yhteistyön näköalat entisen Neuvostoliiton alueen uusien itsenäisten valtioiden kanssa”. Tämän vuoksi komitea ei ole voinut ilmaista kantaansa aiheesta aiemmin eikä olla mukana määrittelemässä neuvoston ja komission sovintoehdotuksen ehtoja, jotka liittyvät käsiteltävään päätösehdotukseen.

5.3. Nykyisessä tilanteessa komitea voi ottaa kantaa sekä esittää huomioita ja parannusehdotuksia ainoastaan INTASin tulevan toiminnan osalta.

5.4. Komitea toivoo, että INTAS-yhteistyötä ja sen esillä oloa entisestään tehostetaan. Se on joustava ja suhteellisen nopea keino taata tieteellisen perinnön säilyminen uusissa itsenäisissä valtioissa erityisesti ihmisten voimavarojen osalta. Se keskittyy niihin hankkeisiin, jotka ovat tuen arvoisia ja joille voidaan myöntää rahoitus ilman pitkä ja monimutkaista TTK:n neljän vuorokauden puiteohjelman mukaista menettelyä.

5.4.1. Komitean mielestä tulisi nyt siirtyä tuen vaikuttamisesta sen edistämiseen. Tavoitteena tulee olla, myös perusrakenteiden osalta, vahvistaa tieteellisen erityyppisen keskusten verkkoja sekä nopeuttaa keksintöjen kehitystä markkinoitaviksi uutuusiksi. Tämän tulee tapahtua siten, että edistetään – molemmin

puolisen edun nimissä – TTK-toiminnan tiiviimpää liittymistä uusien itsenäisten maiden taloudelliseen rakenteeseen.

5.5. Komitea on tyytyväinen järjestelmään, joka takaa, että vaikka hankkeiden ”pääosakas” on jokin INTASissa jäsenenä olevista EU-valtioista, uudet itsenäiset valtiot saavat 80 prosenttia rahoituksesta ja että rahoitettavia ensisijaisia aloja valittaessa sovelletaan ”alhaalta ylös” -periaatetta. Komitean mielestä tämän menettelyn tulisi kuitenkin asteittain johtaa siihen, että EU-yhteishankkeiden valmisteleminen ja koordinointi vähitellen siirtyisi yhteistyökumppaneina oleville uusille itsenäisille valtioille.

5.6. Komitea muistuttaa, että USAssa pantiin alulle vuoden 1995 elokuussa samankaltainen ”US Civilian Research and Development Foundation for the Independent States of FSU” (CRDF) –hanke. Komitean mielestä INTASin ja CRDF:n järjestötason yhteistyötä tulee edistää ja pyrkiä luomaan synergiaa niiden toiminnassa.

5.6.1. Myös EU:n yksittäisten jäsenvaltioiden ja uusien itsenäisten valtioiden kahdenvälisiä hankkeita tulisi koordinoida tarkemmin. Tämä voisi tapahtua aika ajoin INTASin toimipaikassa kokoontuvissa työryhmissä, joiden tavoitteena on synergian maksimointi, hankkeiden vaikutuksen vahvistaminen ja kaikkien alaan liittyvien EU hankkeiden yhtenevyys.

5.7. Komitean mielestä INTASin sihteeristössä tulisi olla myös henkilökuntaa vastaanottajamaista, jotta varmistettaisiin riittävä paikallisen tieteen tilan tuntemus. Sihteeristön kuluja tulisi alentaa yhdenmukaistamalla hakukierrosten julkaisumenettelyä, hankkeiden valintaperusteita, arviointia ja valvontaa. Tavoitteena tulee olla näiden seikkojen jatkuva yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen vähintään TTK-puiteohjelmaan mukaisiksi ainakin hakurytmin ja avoimuuden osalta.

5.8. Tiedeneuvoston kokoonpanon pitäisi olla tasapainoisempi ja sen tulisi taata kaikkien vastaanottajamaiden edustus. Jotta neuvoston uudistuminen voidaan taata, tulee neuvoston jäsenten toimikauden olla kaksi-vuotinen. Jäsen tulee kuitenkin voida nimittää myös toiseksi kaksivuotiskaudeksi riittävän jatkuvuuden taakamiseksi.

5.9. Komitea toivoo, että vuosittain järjestettäisiin konferenssi, johon kutsutaan edustajat 12 uudesta itsenäisestä valtiosta. Se voisi esitellä yleiskokoukselle keskipitkän aikavälin suuntaviivoja, seurata toteutettujen hankkeiden tehokkuutta sen perusteella, miten hyvin teollisuuden ja tutkimuksen yhteistyö on onnistunut, millaisia uutta luovat prosessit ovat rakenteeltaan ja miten luotuja verkkoja ja osaamiskeskustoja on hyödynnetty.

5.9.1. Konferenssin samoin kuin koordinoitavien toimien tulokset kootaan kahden vuoden välein annettavan raportin väliaikaiseen versioon, josta lähemmin kohdassa 5.11.

5.10. INTAS-aloitteet tulee yhtenäistää ja koordinoida muiden yhteisön aloitteiden kanssa, joiden tavoitteena on ylläpitää uusien itsenäisten valtioiden taloudellista ja teknologista kehitystä. Näin vältetään ennen kaikkea päällekkäisyydeltä ja luodaan synergiaa Tacis-ohjelman, Copernicus-ohjelmasta rahoitettavien tutkimushankkeiden, puiteohjelman, inhimilliseen pääomaan ja sen liikkuvuuteen liittyvien muiden TTK-aloitteiden sekä Eureka- ja Cost-ohjelmien kanssa.

5.10.1. Komitean mielestä läheinen yhteys ohjelmista vastaavien komiteoiden välillä tulee varmistaa EU:n sisäisin toimin, niin tietojenvaihdon kuin niiden toiminta-alojenkin kohdalla.

5.10.2. Olisi myös paikallaan kehittää tutkijoiden ja tieteenharjoittajien koulutusta yhteistyössä muiden yhteisön kansainvälisten hankkeiden kanssa. Tämän ohjelman piiriin tulisi kuulua myös niiden, jotka olivat aiemmin sotatieteiden palveluksessa. Tavoitteena on kehittää markkinoita lähempänä oleva TTK-kulttuuri, joka on entistä avoimempi niin kansalliselle kuin kansainvälisellekin yhteistyölle ja joka pystyy luomaan itsenäisesti eteneviä ja kilpailukykyisiä hankkeita.

5.10.3. Komitea suosittelee, että Tacis-ohjelman ja INTAS-aloitteiden välille luodaan tiivis yhteys, jonka avulla Tacis-ohjelma olisi paremmin sovellettavissa innovaation edistämiseen. Olisi paikallaan liittää Tacisiin erityinen ohjelma, jolla hyödynnetään INTAS-hankkeiden tuloksia monialueellisten lainojen avulla. Koska siirtymätaloudet kuuluisivat näiden lainojen piiriin, lainoilla olisi käytännön vaikutuksia ei pelkästään tekniikan kehityksen vaan myös työllisyyden ja markkinoiden kannalta. Näin ne edistäisivät myös yrittäjyyden kehitystä.

5.11. INTASiin liittyvien järjestelmien joustavuuden ja nopeuden ei tarvitse vähentää hyväksymisvaatimusten valintamenettelyn ja -perusteiden sekä hallinnon avoimuuden tarvetta. Juuri paremman avoimuuden takaamiseksi tulee Euroopan parlamentille sekä talous- ja sosiaalikomitealle esittää kahden vuoden välein kertomus, josta ilmenee hankkeiden onnistumisen lisäksi etenkin hankkeista saatu hyöty talouden, työllisyyden, perusrakenteiden ja kilpailukykyä edistävän innovaation kannalta sekä monialueellisen Tacis-ohjelman toimenpiteiden johdosta.

5.12. Seuraavat ennalta määrätyt perusteet liittyvät sitovasti rahoitettavien aloitteiden valintaan:

- vastaanottajamaiden maantieteellinen tasapaino niiden kehityserot huomioon ottaen;
- jokaisessa aloitteessa on vähintään kaksi osapuolta uusista itsenäisistä valtioista ja kaksi INTASissa jäsenenä olevaa EU:n jäsenvaltiota;

- sen ennakointi ja suunnittelu, miten tutkimuksen tulokset saadaan nopeasti innovaatioiksi;

- uusien itsenäisten valtioiden ja EU:n molemminpuolinen hyöty;

- verkkojen luominen tieteellisten osaamiskeskusten välille;

- sellaisten TTK-toiminnan toisiinsa liittyvien perusrakenteiden luominen ja vahvistaminen, jotka lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä pystyvät toimimaan riittävän itsenäisesti.

5.12.1. Hankkeiden yllä mainittujen perusteiden mukaisessa valinnassa tulisi komitean mielestä ottaa huomioon moniosaisien hankeryhmien kehittämistarve, jotta voidaan välttää hajaantuminen, luoda riittävä kriittinen massa, taata riittävä julkisuus, alentaa hallintokuluja ja varmistaa yhtenevyys EU:n muiden ulkoisten toimien kanssa.

5.13. TTK-hankkeiden tulosten levittämiseksi ja niiden vaikutusten moninkertaistamiseksi Cordis-palvelun COSINE- ja EIMS-verkkoja laajennetaan uusiin itsenäisiin valtioihin ja perustetaan VALUE-keskuksista saatujen kokemusten perusteella tiedostus- ja neuvontakeskuksia helpottamaan erityisesti yhteistyökumppaneiden löytämistä.

5.13.1. Kun INTAS-hankkeiden tulokset on saatu vakaalle tasolle, olisi komitean mielestä paikallaan selvittää mahdollisuus tieteellisestä ja teknisestä osaamisesta kertovan INTAS-merkin luomiseen. Sen tavoitteena olisi mm.

- edistämällä yhteistyötä yhteisön yritysten kanssa tulosten hyödyntämiseksi, markkinoimiseksi ja kaupalliseksi kehittämiseksi helpottaa mahdollisuuksia löytää EU-yrityksistä kumppaneita yhteisyrityshankkeisiin tekniikan ja teollisuuden alalla myös nykyisten verkkojen (esim. BC-Net ja yritysten lähentämistoinnisto) avulla;

- nykyisiä rahoituskanavia, erityisesti Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankkia, hyödyntämällä uusien uuden teknologian yritysten perustaminen entisestä Neuvostoliitosta itsenäistyneisiin valtioihin AAA-ehdoin myönnettävien lainojen avulla, joilla toteutetaan sellaisia markkinoitavan teknologian hankkeita, joilla on INTAS-merkillä osoitetun tieteellisen johtoaseman vuoksi varmaa kannattavuutta tulevaisuudessa.

5.14. Komitea suhtautuu myönteisesti uusiin kahdenvälisiin hankkeisiin, jotka edellyttävät uusien valtioiden osallistumista rahoitukseen. Tämä takaa niiden osallistumisen yhteisten päämäärien määrittämiseen teknologian kehityksen ja INTAS-aloitteiden onnistumisen osalta.

5.15. Komitean mielestä hankkeiden ei kuitenkaan pidä haitata niitä uusia itsenäisiä valtioita, jotka eivät pysty osallistumaan niiden rahoitukseen. Myöskään

varsinaisia INTAS-aloitteita ei pidä tässä mielessä rajoittaa. Niiden tulee joka tapauksessa säilyä avoimina muillekin uusille itsenäisille valtioille.

5.16. Lopuksi vaikuttaisi sopivalta, että INTASin mahdollistamat keinot kirjattaisiin uusien itsenäisten valtioiden kanssa aiopöytäkirjaan. Tämä helpottaisi erityisesti luottojen myöntämistä, teollisen omaisuuden suojelua sekä tulosten levittämistä, hyödyntämistä ja soveltamista.

Bryssel, 24. huhtikuuta 1996.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Carlos FERRER

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus neuvoston asetukseksi (EY) erityisestä tukijärjestelmästä perinteisille banaanien AKT-toimittajavaltioille annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2686 muuttamisesta"

(96/C 204/11)

Neuvosto päätti 11. maaliskuuta 1996 perustamissopimuksen 198 artiklan mukaisesti pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut maa- ja kalatalousjaosto antoi lausuntonsa 11. huhtikuuta 1996. Esittelijänä oli José Luis Mayayo Bello.

Talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 24. ja 25. huhtikuuta 1996 pitämässään 335. täysistunnossa (huhtikuun 24. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 96 ääntä puolesta, 6 vastaan ja 15 pidättyi äänestämästä.

Komitea kannattaa komission ehdotusta.

Bryssel, 24. huhtikuuta 1996.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Carlos FERRER